

чинця визначається не лише юрид. ознаками суб'єкта злочину, а й усією сукупністю його особл. рис та якостей, що виявляються в його суспільно небезпеч. та протиправній поведінці.

Лит.: Лейкина Н. С. Личность преступника и уголовная ответственность. Л., 1968; Даньшин И. Н. Общетеоретические проблемы криминологии. Х., 2005.

С. Л. Стрельцов.

ОСОБИ, ЯКІ НАДАЮТЬ ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ, ЯК СУБ'ЄКТИ ЗЛОЧИНІВ – спец. суб'єкти злочинів, передбачених ст. 365² та 368⁴ КК.

Такі особи, відповідно до п. 2 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій д-ви або місцевого самоврядування, але тільки для цілей цього Закону. До вказаних осіб у підп. «б» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» та у ст. 365², 368⁴ КК віднесено 2 категорії суб'єктів.

По-перше, це аудитори, нотаріуси, оцінювачі, експерти, арбітражні керуючі, приватні виконавці, незалеж. посередники, члени труд. арбітражу, трет. судді (під час виконання цих функцій), а також ін. особи, визначені законом.

По-друге, суб'єктами цих злочинів можуть бути й ін. особи, які: а) не є держ. службовцями чи посад. особами місцевого самоврядування і б) здійснюють профес. діяльність, пов'язану з наданням публ. послуг.

Публ. послуги, які надають зазначені суб'єкти, характеризуються такими ознаками: 1) вони надаються фіз. або юрид. особам; 2) спрямовані на набуття, зміну чи припинення ними прав та/або

обов'язків; 3) право на надання таких послуг, їх види, порядок та форма реалізації визначаються відповід. нормат. актами, які виходять від держ. органів чи органів місцевого самоврядування; 4) такі послуги спричиняють (породжують) наслідки прав. характеру; 5) результати надання таких послуг, як правило, оформлюються офіц. док-том.

Водночас, якщо особи, що надають такі послуги, одночасно виконують організаційно-розпорядчі або адм.-госп. функції і вчиняють злочини саме завдяки цьому, використовуючи своє служб. становище чи надані їм служб. повноваження, вони визнаються служб. особами публ. або приватного права і несуть відповідальність за служб. злочини.

Не можуть визнаватися служб. особами як публ., так і приватного права і нести відповідальність за відповід. злочини працівники підприємств, установ і орг-цій, які виконують суто профес. (лікар, педагог тощо), вироб. (водій, провідник вагона тощо) або тех. (друкарка, вантажник, сторож тощо) функції. Якщо, напр., лікар одержує неправомірну вигоду (незакон. винагороду) за проведення лікування чи хірургічної операції, тобто за здійснення суто профес. діяльності, відповідальність настає за ч. 3 чи 4 ст. 354 КК. Але якщо той самий лікар під час здійснення своєї профес. діяльності має право надавати публ. послуги і, зловживаючи наданими для цього повноваженнями, одержує незакон. винагороду, напр., за видачу листа непрацездатності, відповідальність настає за ч. 3 або 4 ст. 368⁴ КК. Нарешті, якщо зазначений лікар, будучи кер. лікарні, тобто служб. особою публ. або приватного права, одержує

неправомірну винагороду за незакон. розпорядження про поміщення хворого в окр. палату і встановлення щодо нього індивід. уходу, вчинене кваліфікується за відповід. частинами ст. 368 або 368³ КК.

Серед осіб, які надають публ. послуги, закон про крим. відповідальність окремо називає кілька їх видів, проте не наводить вичерпного переліку таких осіб.

Аудитор – фіз. особа, яка має сертифікат, що визначає її кваліфікац. придатність на заняття аудит. діяльністю на тер. України (ч. 1 ст. 4 Закону України «Про аудиторську діяльність»).

Нотаріус – це уповноважена д-вою фіз. особа, яка здійснює нотаріальну діяльність у держ. нотаріальній конторі, держ. нотаріальному архіві або незалежну профес. нотаріальну діяльність, зокрема посвідчує права, а також факти, що мають юрид. значення, та вчиняє ін. нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юрид. вірогідності, а також здійснює функції держ. реєстратора прав на нерухоме майно у порядку та випадках, встановлених Законом України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» (ч. 1 ст. 3 Закону України «Про нотаріат»).

Оцінювач – гр-нин України, іноземець або особа без гр-нства, яка склала кваліфікац. іспит та одержала кваліфікац. свідоцтво оцінювача відповідно до вимог закону (ч. 1 ст. 6 Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні»).

Експерт – особа, яка має необхідні знання для надання висновку з дослі-

джуваних питань (ч. 1 ст. 10 Закону України «Про судову експертизу»; ст. 66 КАС, ст. 69 КПК, ст. 53 ЦПК; абз. 5 ч. 6 ст. 4 Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу»).

Арбітражний керуючий – фіз. особа, призначена госп. судом у встановленому порядку в справі про банкрутство як розпорядник майна, керуючий санацією або ліквідатор з числа осіб, які отримали відповід. свідоцтво і внесені до Єдиного реєстру арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) України (абз. 2 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»).

Приватний виконавець – суб'єкт незалеж. профес. діяльності, уповноважений д-вою здійснювати діяльність з примус. виконання рішень у порядку, встановленому законом (ст. 16 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів»).

Незалеж. посередник – визначена за спільним вибором сторін колект. труд. спору (конфлікту) особа, яка сприяє встановленню взаємодії між сторонами, проведенню переговорів, бере участь у виробленні примирною комісією взаємоприйняттого рішення (ст. 10 Закону України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів»).

Член труд. арбітражу – фахівець, експерт або ін. особа, яка залучена сторонами колект. труд. спору (конфлікту) до труд. арбітражу, який приймає рішення по суті даного спору (конфлікту) (ч. 1 ст. 11 Закону України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів»).

Трет. суддя – фіз. особа, призначена чи обрана сторонами у погодженому сторонами порядку або призначена чи обрана відповідно до закону для вирішення спорів у трет. суді (абз. 3 ст. 2 Закону України «Про третейські суди»).

Лит.: Киричко В. М. Кримінальна відповідальність за корупцію. Х., 2013; Тютюгін В. І., Гродецький Ю. В., Гізімчук С. В. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг / за ред. В. Я. Тація, В. І. Тютюгіна. Х., 2014; Тютюгін В. І., Гродецький Ю. В. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг: загальна характеристика // Вісник Асоціації кримінального права України, 2015, вип. 1 (4).

Ю. В. Гродецький.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА – сукупність соціально обумовлених обставин (чинників), за якими визначаються вкрай негативні, категорично несприятливі сусп. свідомістю та мораллю діяння певного виду, що вчиняються людьми, та які є настільки небезпеч. для сусп-ва, щоб зак-вець міг їх визнати злочинами та заборонити під загрозою застосування покарання. Такі визначення набувають юрид. закріплення у нормах Особл. част. зак-ва про крим. відповідальність.

Відповідно до ч. 1 ст. 3 КК в Україні зак-во про крим. відповідальність становить КК. Цей нормат.-прав. акт поділяється на Загал. та Особл. частини, що відповідає заг. тенденціям розвитку крим. права. Такий підхід до формування заг. структури сучасного зак-ва про крим. відповідальність є умовним і обґрунтовується метою

економії тексту зак-ва, значного за кількістю нормат. положень, розміщених у КК, та спрощенням його сприйняття та застосування. Поділ КК на 2 частини є доцільним виключно для зовн. форми крим. права, яке текстуально виражається у нормах зак-ва про крим. відповідальність.

О. ч. к. п. органічно пов'язана з його Загал. част. і разом із нею складає єдину галузь права – крим. право. Нормат. положення, визначені в Особл. част. КК, спираються на положення Загал. част. та конкретизують їх стосовно певних видів суспільно небезпеч. діянь. Осн. засади крим. відповідальності, заг. ознаки злочину, елементи складу злочину, крим. покарання та ін. крим.-прав. положення, що становлять Загал. част. крим. права, наповнюються конкр. змістом при застосуванні норм Особл. част. КК.

О. ч. к. п. характеризується 2-ма відпр. ознаками, відображеними в зак-ві. По-перше, Особл. част. являє собою системно розташовану у КК сукупність законів про крим. відповідальність, в яких визначені злочини, установлені види і розміри покарань за них, містяться роз'яснення певних понять, визначені умови звільнення від крим. відповідальності при вчиненні окр. видів злочинів, передбачені випадки застосування спец. конфіскації майна, здобутого злочин. шляхом, предметів та засобів вчинення злочинів, ін. нормат. положення. По-друге, закони про крим. відповідальність, що становлять Особл. част., містяться лише в юрид. актах, які приймаються вищим органом законодав. влади д-ви – ВР України. Вона приймає КК, а потім доповнює його окр. законами

Національна академія правових наук України
Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ВЕЛИКА УКРАЇНСЬКА ЮРИДИЧНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ

У двадцяти томах

Том 17

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

Харків
«Право»
2017

УДК 340(477)(031)
ББК 67(4УКР)я2
В27

Редакційна колегія 17-го тому:

В. Я. Тацій (голова),
В. І. Борисов (заступник голови),
В. І. Тютюгін (відповідальний секретар),
Ю. В. Баулін, П. С. Берзін, С. Б. Гавриш, В. К. Грищук,
Н. О. Гуророва, О. О. Дудоров, О. О. Житний, В. О. Навроцький,
М. І. Панов, Є. Л. Стрельцов, В. П. Тихий, Є. В. Фесенко

Координаційна і технічна робота з підготовки видання:

К. А. Новікова, Д. П. Євтуєва

В27 **Велика** українська юридична енциклопедія : у 20 т. — Харків : Право, 2016. — .

ISBN 978-966-937-048-8

Т. 17 : Кримінальне право / редкол.: В. Я. Тацій (голова), В. І. Борисов (заст. голови) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — 2017. — 1064 с. : іл.

ISBN 978-966-937-261-1

Видання є систематизованим зведенням знань про поняття, категорії, норми й інститути кримінального права, окремі злочини та їх групи, основні міжнародно-правові акти у сфері кримінального права. Розглядаються основні теоретичні і практичні проблеми науки та практики застосування кримінального законодавства України. Наводяться відомості про науково-дослідні установи, наукові видання з кримінального права, а також про відомих вчених України у галузі кримінально-правової науки.

Розраховане на науковців, викладачів, студентів вищих навчальних закладів, працівників органів кримінальної юстиції, а також усіх, хто цікавиться кримінальним правом.

УДК 340(477)(031)

ББК 67(4УКР)я2

ISBN 978-966-937-261-1 (т. 17)

ISBN 978-966-937-048-8

© Національна академія правових наук України, 2017

© Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2017

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2017

© Видавництво «Право», 2017